Poštnina plačana v gotovini | V Ljubljani, v četrtek 18. januarja 1934 | Leto VII. — Številka 3

Delavska Pravica

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 1·—. ~ Cena: za 1 mesec Din 4·—, za četrt leta Din 10·—, za pol leta Din 20·—; za inozemstvo Din 7·— (mesečno) — Oglasi: po dogovoru || Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. — Štev. čekovnega računa 14.900

Eno je potrebno

Tako lepih besed kakor danes delovno ljudstvo še nikoli ni slišalo. Vsi se trudijo zanj: državniki, politiki in razni Führerji. Mussolini, Hitler, Roosevelt, vse se vrti okoli ljudstva in mu dela poklone, vsi ga hočejo osrečiti. Vse kolne materializem, obsoja kapitalizem in postavlja splošni blagor nad interes posameznika. In povsod slišimo o načrtih za ureditev gospodarstva v korist skupnosti ter socialni preuredbi družbe, da bi zavladala med družabnimi stanovi pravica in soglasje.

To so zelo lepe besede, o katerih se zaenkrat ne more reči nič drugega, kakor da bo treba še počakati, dokler bodo sad rodile. Da je delovno ljudstvo nezaupno napram tem obljubam, se ni čuditi, ker je bilo že velikokrat prevarano zdaj od enih zdaj od drugih voditeljev, ki so mu obetali zlata nebesa, kapitalizem pa je vrtel naprej svoje železno kolesje, med katerim je bila zmleta v prah človečnost, pravica in dobrota. Zato zadeva glas, da se bo zdaj naenkrat vse izpremenilo, da bo gospodarstvo odslej služilo vsem in da bo delo dobilo svoje pošteno plačilo — pa da bo delavec celo družabnik podjetja — na neverna ušesa, kar je le zelo umevno.

Treba bo torej potrpljenja, da se izkaže, ali se bo družba na podlagi Mussolinijevega, Hitlerjevega ali Rooseveltovega načrta v resnici preuredila tako, kakor bi se morala po socialnih načelih krščanstva, kajti le taka preureditev bo mogla v resnici družbo postaviti na njene edino prave in trajne temelje ter človeštvo osrečiti po bratski vzajemnosti vseh, ki si pošteno služijo kruh in dele med seboj vse gmotne in duhovne dobrine po zaslugi in pravični meri.

Predvsem je eno, kar nam zaenkrat še ne dovoljuje, da bi preveč verjeli v vse te sodobne pokrete, ki hite graditi nov družabni red v državniških kabinetih: namreč, da pri tem nima nič govoriti delovno ljudstvo samo, da mislijo in se prizadevajo zanj drugi, in drugič, da voditelji sami ne zbujajo nič kaj zaupanja. Najneobhodnejši pogoj za resnično preuredbo družbe je, kar je Krek tako silno poudarjal, popolna nesebičnost voditeljev. Te pri najnovejših reformatorjih naše družbe, vsaj kar se tiče fašizma in narodnega socializma, zelo pogrešamo. Že pri marksizmu je bila sebičnost, želja po bogastvu in položajih ter materialistično mišljenje in praktična morala mnogih voditeljev rakrana vsega pokreta. Bojimo se, da bo pri naslednikih marksizma prav tako, ako ne bo hujše. Čiste nesebičnosti, ki žrtvuje sebe za druge in ne pričakuje nobenega plačila, nikjer ne vidimo in ne čutimo. In zato se bojimo, da ne bi vsi ti načrti ostali na papirju in da ne bi se rodila iz njih zopet le taka trhla družabna stavba kakor je sedanja kapitalistična.

Krščanski socialisti ne bomo nehali oznanjati, da je socialen red nemogoč brez duše, brez ljubezni, ki se za sočloveka popolnoma daruje, da trajna in pravična socialna stavba more počivati le na popolni in brezmejni nesebičnosti svojih stavbenikov.

Nevzdržne razmere v kemični tovarni

Stalno poslabševanje delovnih pogojev in vedno ostrejša šikaniranja v kemični tovarni v Mostah ustvarjajo med delavstvom silno nezadovoljstvo in razburjenje. Vodstvo podjetja odklanja vsako pritožbo in prošnjo za odpravo nezdravih razmer v podjetju. Niti obratni zaupniki niti obstoječe organizacije niti Delavska zbornica in celo inspekcija dela ni v stanu pripraviti podjetje, da bi upoštevalo težnje delavstva. Tu celo sam zakon o zaščiti delavstva ne velja. V podjetju je uveden princip: delaj in molči, ne glede na to, kaj imaš od tega dela in ne glede na to, če je zadostno oskrbljeno za zaščito zdravja in življenja delavstva. V odgovor na številne pritožbe delavstva se navadno odgovarja z ustavitvijo obrata. V zadnjem času se vedno bolj govori o ustavitvi tovarne v mesecu marcu. Izčrpano in do skrajnosti izmozgano delavstvo čaka torej nov in še hujši udarec. Če pomislimo, da je tovarna že dve leti zaporedoma za več mesecev ustavila obratovanje, nam bo jasno, v kako težkem gmotnem položaju se nahaja to delavstvo.

Da delavstvo ponovno dvigne svoj glas zoper številne krivice, je sklicalo za preteklo nedeljo svoje zborovanje. Na tem zborovanju je bila soglasno sprejeta naslednja resolucija:

Delavstvo Kemične tovarne v Mostah, zbrano na svojem zborovanju dne 14. januarja 1934, po temeljiti razpravi ugotavlja:

1. Delovni pogoji, službeno razmerje kakor plače se od strani obratnega vodstva stalno poslabšujejo.

2. Vpeljan je nezaslišan priganjaški sistem. Delavstvo se preoblaga s pretežkim delom, ki ga ne more izvrševati, zato pa se mu grozi s kaznijo in odpustom. (Ponovni taki primeri pri dovažanju boksita.)

Na avtoklavih pri nedeljskih šihtih, ko mlin ne obratuje, so delavci radi premale zasedbe (z delavci) preobteženi z delom. Nujno je pri tem delu za nedeljske šihte dodeliti še po enega delavca. Dogodili so se primeri, da delavci radi izčrpanosti omedlevajo in so morali priti pomagat k temu delu delavci iz drugih oddelkov.

Pri oddelku blatovozcev je prav tako za nedeljsko delo dodeliti še enega delavca, ker se mora ob nedeljah izvršiti isto delo kakor ob delavnikih.

3. Delavstvu se ponovno znižujejo plače. Posebno so prizadeti delavci pri galunu in novi palilni peči. Plača se samo 3.50 Din na uro, nalaga pa vedno več dela in odgovornosti. To težko in odgovorno delo je treba plačati z vsaj 5 Din na uro.

4. Delavstvu se nalagajo protizakonito previsoko odmerjene kazni. Dogodili so se primeri, ko je bil delavec kaznovan z 80 Din, dasi pravi obrtni zakon, da kazni ne smejo biti nikdar večje od ene tretjine povprečnega dnevnega zaslužka.

Pri tem pa si dovoljuje obratovodja delavstvo psovati s takimi izrazi, da jih na tem mestu ne moremo navesti.

5. Podjetje sprejema nazaj v delo neoženjene in upokojence, ki imajo več pokojnine, kakor delavec povprečno zasluži, na drugi strani pa se poročeni z družinami odklanjajo.

6. Opaža se, da se v zadnjem času dela zopet na zalogo, radi česar bi se moglo sklepati, da se namerava obratovanje zopet ustaviti. Ako se to namerava, zahteva delavstvo, da podjetje vsaj en mesec pred ustavitvijo obrata obvesti o tem bansko upravo, Delavsko zbornico in obratna zaupnika, da se preiščejo vzroki in da se že pred ustavitvijo obrata ukrene vse potrebno za podpiranje in preživljanje brezposelnih ter njihovih družin.

Spodaj podpisano delavstvo zahteva, da se gori navedeni nedostatki čimprej odstranijo in se končno še skliče razprava, ki naj službeno in vse ostalo delovno in plačilno razmerje uredi s kolektivno pogodbo.

Vodstvo podjetja se naproša, da čimprej na naslov starešine delavskih obratnih zaupnikov pošlje pismen odgovor.

Gornjo resolucijo bo podpisalo celokupno delavstvo in bo predložena vodstvu tovarne, Delavski zbornici, kakor tudi Inspekciji dela. Morda bi se našla še kaka instanca, ki bi malo globlje posvetila v razmere v tej tovarni, zlasti bi bilo nujno ugotoviti, kakšni razlogi so za to, da se opetovano ustavlja obratovanje in da se delavstvo postavlja na cesto. Kolikor vemo, je v tem podjetju precej inozemskega kapitala in bi bilo tudi s te strani treba ugotoviti, kam gredo dobički, ki so iztisnjeni iz delavstva. Delavstvo pa naj se zaveda, da bo le v vztrajni borbi in do zadnjega organizirano prišlo do izboljšanja svojega položaja.

Živi pokopani

Strašna rudniška nesreča v Duchovu na Češkem

Češki rudarji so imeli 4. januarja 1034 svoj črni dan. V večjem industrijskem kraju Duchov, kjer kopljejo rjavi premog, se je dogodila ta dan katastrofa, ki je zahtevala 132 človeških življenj. Rešiti jih je bilo mogoče samo 4 in iz gorečih zubljev oteti 6 zogljenelih trupel.

Vsi ostali so našli svoj grob v rovih, kjer je bil kljub največji požrtvovalnosti rudarjev, ki so vodili reševalno delo, vsak napor brezuspešen. Po večini so bili družinski očetje in več kot 100 družin je izgubilo svoje hranitelje. Kdor razume, kaj pomeni delavski družinski oče, ta bo tudi doumel vso tragedijo, ki se je odigravala pred rudniškimi rovi, ko so žene in otroci zamanj čakali, da se vrne edini in njim najdražji — oče. Črna zemlja jih je pogoltnila, — med smrdljivimi plini in zublji gorečega premoga so padli, kot žrtev svojega poklica.

Kako je prišlo do tako strašne nesreče, Nihče prav ne ve na to vprašanje dati odgovora. Trdi se, da se je vnel premogov prah in povzročil eksplozijo. Po drugi strani pa se

Poročila z delavskih bojišč

Kovinarji Jesenice.

Krščansko socialistično delavstvo k volitvam obratnih zaupnikov za podjetja KID

Delavski obratni zaupniki so važna pridobitev v sklopu naše socialne zakonodaje in plod dela strokovnih organizacij.

Odziv na volišče naj bo javna manifestacija za dosledno izvajanje vse delavske zaščitne zakonodaje in kolektivnih pogodb.

Delavec, ki ne voli, izdaja svoje lastne interese, je opora pridobitnih krogov, ki stalno zahtevajo revizijo poslabšanja sedaj veljavnih socialnih zakonov.

Volitve se morajo vršiti brez vsakega pritiska in popolnoma svobodno.

Za jasno in odločno borbo je tisti, ki odda glas kandidatni listi Jugoslovanske strokovne zveze, skupini kovinarjev. Ta kandidatna lista ima številko 2 in belo glasovnico.

Delavec, ki si osvaja katoliška načela kot svoj svetovni nazor in hoče biti v teh načelih dosleden, ne more glasovati za kandidatno listo takih organizacij, ki ta načela smešijo in sramotijo.

Odbor strokovne skupine kovinarjev, Jesenice-Javornik.

Geslo za volitve je izdano. Vsak naj se ga drži! Zaupniki, pojasnjujte vsakemu, ki mu kaj ni znano, zlasti barvo naše glasovnice!

Da se omogoči volitev prav vsem, je volivni odbor sklenil, da oni delavci, ki so v volivnem imeniku na Savi, pa so ob volitvah zaposleni na Javorniku, imajo pravico voliti na Javorniku. Te volivce pa mora volivni odbor na Javorniku poimensko zapisati na poseben seznamek in prav tako zbirati glasovnice teh volivcev ločeno od ostalih glasovnic. Ta imenski seznamek in ločene glasovnice izroči potem glavnemu volivnemu odboru, ki bo izvršil nadaljni postopek.

Jesenice. Drugo nedeljo bo občni zbor skupine. Sklep odbora je, da člani vse eventuelne predloge vložijo dva dni pred občnim zborom tajniku ali predsedniku skupine. Občni zbor bo brez te predložitve upošteval samo nujne predloge.

Jesenice. V nedeljo ob 20 se bo vršila seja zaupniškega zbora z dnevnim redom: poročilo o izidu volitev, sestava kandidatne liste odbora za prihodnje poslovno leto skupine.

Javornik. Občni zbor skupine, ki se je vršil v nedeljo 14. januarja, je bil povoljno obiskan. Poročila starega odbora je članstvo sprejelo s pohvalo na znanje. Nadzorstvo je v svojem poročilu podalo izjavo, da je vse našlo v najlepšem redu in je predlagalo odboru razrešnico, kar je zbor soglasno sprejel. Zastopnik centrale tov. J. Rozman je v svojem poročilu naglašal, da naj se tudi vnaprej vrši vse delo v skupini tako kot dosedaj. Člani naj vsi brez izjeme podpirajo tov. odbornike v njihovem delu. Če bodo vsi člani storili svojo dolžnost, potem imamo lahko upanje, da bo skupina rastla in uspevala. Dalje je priporočal tudi, da naj člani kar največ mogoče naročajo delavske časopise, revije in knjige. Delavski tisk je najjačje orožje strokovnih organizacij. Krajevni delegat Delavske zbornice tov. Albin Gasser je pojasnil prvo zasedanje delegatov Delavske zbornice in stališče kluba krščanskih socialistov. — Pri volitvah odbora so bile predlagane tri kandidatne liste. Lista, ki jo je predlagal stari odbor, je propadla, zmagala je druga lista. Tudi za delegate na občni zbor je bilo več predlogov. Pri slučajnostih je bila zelo zanimiva debata in je več tovarišev stavilo razne predloge. Rečemo lahko, da je občni zbor potekel v znamenju velikega zanimanja in s tem pokazal, da posebno mladina pojmuje koristi strokovne organizacije.

Javornik. Na prvi redni seji se je odbor skupine kovinarjev Javornik konstituiral sledeče: predsednik Tine Smolej, podpredsednik Tine Markež, tajnik Pavle Soberl, namestnik tajnika Ciril Svetina, blagajnik Franc Noč, namestnik blagajnika Franc Primožič, gospodar-arhivar Štefan Gerdej, odbornik Albin Kapus. Nadzorstvo: Ivan Smolej, Ivan Vidic, Ivan Novak. Delegati za občni zbor centrale: Tine Smolej, Rafael Šoberl, Ivan Smolej.

Tekstilno delavstvo

Tržič. Pred volitvami obrat. zaupnikov. Tržič je industrijsko mestece, ki ima to značilnost, da se razvija v njem najrazličnejša industrija. Prevladuje pač predilnica, a poleg nje je moderno urejena tovarna čevljev »Peko«, ki se je razvila iz stare tržiške čevljarske obrti. Zastopani so pa v Tržiču precej močno tudi usnjarji, kovinarji, papirničarji in lesni delavci. Da je v takih razmerah delo strokovne organizacije težko, je razumljivo, a naša skupina JSZ dela kljub težavam mirno naprej in stori, kolikor pač more. Ta mesec je posvečen volitvam obratnih zaupnikov. V predilnici se napovedujejo kar tri liste in bo volivni boj precej težak. Naši kandidati bodo ohranili v tem boju mirno kri, zakaj njihovo dosledno in požrtvovalno delo v preteklem letu je najboljša agitacija zanje in bo delavstvo v velikem številu njim zaupalo svoje glasove; kako pa naj tudi delavstvo zaupa takim, ki vsak dan menjajo svojo barvo in svoje prepričanje!? — V tovarni »Peko«, kjer je naša organizacija lani prvič izpeljala volitve obratnih zaupnikov, se je tekom leta pokazala potreba te ustanove. Obratni zaupniki so pač morali prestati začetniške težave, a so se znali kmalu uveljaviti. Za volitve je dosežen sporazum in bo vložena samo ena lista. Prav tako! V edinstvu je zmaga in moč! — Papirničarji na Slapu se tudi pripravljajo, da izvolijo svoje zaupnike, do sedaj jih v tem obratu še niso poznali. — V drugih manjših obratih zaupnikov zaenkrat še ni, pa bi bili tudi tu in tam potrebni. Poleg navadnega dela, ki ga imajo zaupniki, bi bilo prav, da bi počasi začeli misliti na kolektivne pogodbe, česar Tržič še ne pozna.

Sestanek. V ostalem se bomo pogovorili v nedeljo 21. januarja na javnem sestanku, ki ga sklicuje naša skupina ob 9 dopoldne v Rokodelskem domu, katerega se udeležite vsi delavci v obilnem številu. Govoril bo tudi zastopnik centrale.

Strokovno organizatorični tečaj pripravlja naša skupina. O potrebi tega tečaja ni potreba govoriti posebej. Delavec mora danes marsikaj vedeti, a to bo dobil le v časopisu ali na tečaju.

Litija. Mi vstajamo in... Oglašamo se že malo pozno, vendar je prav da se, ker sicer bi mogoče kdo mislil, da smo pri nas še vedno speča Matjaževa vojska.

Novo leto nas je vzdramilo. Kot voščilo za boljšo bodočnost smo sklenili, da si osnujemo Jugoslovansko strok. zvezo. Na starega leta dan smo imeli prvi sestanek. Povabili smo tajnika JSZ g. Jožka Rozmana iz Ljubljane. V svojem lepo zasnovanem govoru nam je orisal položaj delavstva in pokazal smernice za izboljšanje našega stanja.

Res, le v organizaciji je naša moč. Ona je tista, ki vodi delavstvo na pot do cilja. Neorganizirano delavstvo pa ne pomeni v današnjih kritičnih časih nič. Pa kljub temu se še dobi na žalost tudi pri nas človek, ki pravi: »Kaj mi bo organizacija, zakaj bi jo plačeval, saj nimam nič od nje itd. Ni res, prijatelj! Če bi govorili vsi tako, potem bi bil položaj delavstva še slabši, da ne rečem naravnost nevzdržen.

Poglejmo: na eni strani 100% organizirani kapital, na drugi strani pa neorganizirano delavstvo pripuščeno popolnoma samemu sebi. Ali je tukaj potem možen kakšen uspeh v boju s to močno kapitalistično družbo? Brez močne organizacije se ne da narediti popolnoma nič. Zato, naj se zaveda vsak, kaj je njegova dolžnost. Vsi, prav vsi v organizacijo Jugosl. strok. zveze, ki bo res vedno zastopala le naše interese. Od nje bomo dobivali navodila, kako naj postopamo, kam naj se obračamo za dosego svojih pravic. Posredovala bo med nami in podjetjem. Poleg materielne nam nudi tudi moralno oporo. Izobraževala nas bo s svojimi predavanji in pravo delavsko kulturo. Saj danes tudi umska izobrazba ni postranska stvar. Ni vseeno, ali človek kaj zna, ali nič.

Pa bo mogoče še kljub temu kdo rekel: »Saj bi se organiziral, ali članarina je prevelika!« Bodimo odkriti in poglejmo si: oči v oči! Ali ne gre mogoče stotak ali še več mesečno za alkohol, tobak ali podobne stvari in vendar nam vse to kvari zdravje, dela razdore v družinah, je povod mnogih nesreč itd. Torej stotaka za take stvari, ki so nam v kvar ni škoda, 10 Din za dobro organizacijo, od katere imamo le koristi, to pa je škoda! Kdor tako dela, nima prav. Raje par kozarcev vina manj, saj letos je itak kislo in organizacija bo plačana.

In še nekaj! Bližajo se volitve obratnih zaupnikov. Tudi to je za nas zelo važna zadeva. Ni vseeno, kakšne zaupnike imamo. Izbrali si bomo one, o katerih vemo, da bodo zastopali res naše interese. Dober zaupnik, ki dela nesebično, zasluži vse priznanje in takega bomo vedeli vedno ceniti. Zato na dan volitev, **ki bodo 24. t. m. vsi na volišče**, da bodo izvoljeni tisti zaupniki, ki smo si jih sami izbrali.

O izidu volitev in o občnem zboru JSZ, ki se bo vršil kakor hitro nam oblastva potrdijo pravila, bomo pravočasno poročali. —r —r

Viničarski vestnik

Bodi stanovska samozavest!

Kdor svojega delavskega stanu ne ceni, ga vreden ni! Dolžnosti, ki jih veleva tvoj stan: kar moreš, to si storiti dolžan! Vsi stanovi v človeški družbi so potrebni, zato so tudi vsi enako vredni! Delo je ona največja sila, katera ustvarja in vzdržuje blagostanje človeštva! Kdor ne dela, naj tudi ne je! Delu slava, delu čast!

Cvetke kapitalizma in krivice

Nad štirideset let je služil enemu gospodarju. Hlapec, dekla, pastir in pestunja, vse je bil in za vse, kjer so ga pač znali in mogli uporabiti. Spal je v hlevu med živino in razen hrane ter slabe obleke ni imel nobenega plačila. Imetje gospodarja se je množilo in bil je vesel dela kakor grunta. Ko so gospodarjeve hčere doraščale, je tudi videl prihajati v hišo »gospode« in nobel fante in bilo je tiste čase mnogo zabave in smeha, pa domačih veselic in gostij. Hčere, katerim je nekoč še pral pleničke, so se možile in oče je štel doto v stotisoče dinarjev. Danes so gospodinje na trdnih kmetijah. Čez nekaj časa se je oženil tudi on. Toda gospodar mu ni štel nikake dote in mu ni dal nobene bale. Tako je odšel sam, praznih rok od hiše in od grunta. Le Bog je blagoslovil njegov zakon. Čez nekaj let je družina štela že šest otrok. In moralo se je zgoditi, da je potem še enkrat kot viničar vstopil na ta »svoj grunt«, vselil se je v kočo na hribčku. Pa mu ni bilo dolgo tu vzdržati, ker gospodarjevi ga niso nič drugače upoštevali, kakor vse druge delavce in viničarje. Zaslužek so mu prav tako odtegovali kot vsem drugim in najmanj se niso zavedali, da so nekoč prav iz njegovih moči, truda in znoja sebi kupičili premoženje. Miselnost je v obče tu taka, kdor se šteje za gospodarja posestva, ta naj uživa vse dobrine in pravice, oni pa, kateri posestva nima, ki živi le od dela svojih rok, ta pa ostani njemu in vsemu vedno le manjvreden in pokoren sluga. Na stara leta celo brez dela in strehe tam v družbi občinskih beračev. Tako je ta viničar šel in vzel iz gospodarjevega kozolca »šopo« slame za v posteljo. In dotični gospodar ga je obdolžil tatvine ter mu je zato odtegnil dve dnini, kar je značilo za viničarja vrednost dvanajstih dinarjev. Primerjajmo pa vrednost te slame, oziroma teh ničevih 12 Din napram vrednosti in številkam stotisočev dote, ki so jo odnesli kmetovi otroci iz grunta, na katerem je ta njim 40 let delal in ničesar dobil! V tako dolgi dobi ni

---

govori ,da so se vneli strupeni plini, ki so se že dalje časa zbirali v rovu.

Kdor pozna rudniške naprave, ta ve, da je vsepovsod slabo poskrbljeno za varnostne naprave in zaščito rudarjev. Vsaj rudarji in njihove strokovne organizacije vedno opozarjajo vodstva na razne nedostatke, kateri pa se odpravijo šele tedaj, kadar se dogodi nesreča. Za varnostne naprave ni nikoli časa na razpolago, niti potrebnih sredstev. Kdor bi šel v rove, pa naj bo tu ali tam, bi videl, da je za zaščito rudarjevega življenja najmanj poskrbljeno. Marsikdo bi niti ne šel po rovu, kjer mora rudar cel šiht pridno in neumorno kopati črno zlato, da si zasluži borni kos črnega kruha.

Vsa češka javnost sočustvuje z nesrečnimi rudarskimi družinami. Zbrali so se že večji zneski, da se te nesrečne družine rešijo bede in pomanjkanja. Vendar pa jim očetov nihče ne more nadomestiti, pa naj bodo denarne zbirke še tako velike.

zaslužil potemtakem niti toliko, da bi v vsej svoji sedanji siromaščini imel pravico vzeti si nekaj slamnatih bilk za svojo borno posteljo, v katero bi si rad zmučen od vsakdanjega trdega dela položil k počitku svoje, že stare in bolne kosti. **Joj, živa pravica živih hlapcev Jernejev med nami, ki nekaznovana ne more ostati!** — Viničarju Rozmanu Francu je uprava ormoške graščine odtegnila 180 dinarjev, češ, da je zapravil eno škropilnico. Sedaj pa je prišlo na dan, da se je dotična škropilnica našla na šafarjevem domu. Zadevo ima v rokah sodišče. — Ob božičnih praznikih pa je dal dotični šafar viničarjem nekakšno pijačo, s katero bi nekateri prišli skoraj ob svoje zdravje. Vsi so mnenja, da je ta božična pijača bila zmes vode in saharina. Pijačo so dali viničarji preiskati strokovnjakom. — Ali ste kdaj že slišali, da bi bil viničar obvezen, vinogradniku plačati klopotec, katerega bi veter raznesel? Sedaj se je pojavil tak primer v Ljutomeru. — V Radencih na viničarski komisiji bi viničar tov. Vomberger lahko dosegel vse svoje pravice, tudi deputat in nagrado, da se nista temu upirala predsednik in zapisnikar komisije, češ, da viničarski red velja samo za viničarje, ki služijo gospodi, ne pa tudi za one v kmetskih viničarijah. Pripominjamo, da so to zelo slabi zagovorniki kmeta-vinogradnika, ker mu ne dovolijo, niti ne svetujejo mirnega sporazuma, ki niti ne vedo, da velja viničarski red za vse viničarje in vinogradnike brez razlike, za kmeta ali meščana. Zadevo ima že sodišče. — Limbuški organizirani viničarji svetujejo oskrbniku g. Majer Francu, naj se bolj pobriga, da bodo njemu podrejeni viničarji v redu dobivali svoje pogojene deputate, moko, ne pa krompir, kakor za letošnji božič. Kruha nimajo, dočim krompirja za silo še zmorejo. To je bolj socialno in gospodarsko delo, kakor pa ono, na cesti ustavljati viničarja in ga oštevati, da hujska njegove viničarje k strokovni organizaciji. Gospodje! Kolikor in kakršni kje ste, organizacije nam ne morete nikdar zabraniti, ker za to nimate nikake pravice. Zakon nam strokovno organizacijo izrečno dovoljuje, zato pa — kuš, vi drugi!

Lesno delo smo

Nazarje. Dne 21. januarja ob 8 zjutraj se bodo vršile volitve delavskih obratnih zaupnikov. Takoj nato bo občni zbor tukajšnje skupine. Tovariši, pokažite delavsko zavest, kakor ste to storili na dan volitev v Delavsko zbornico, namreč, da ne bo nihče manjkal. Na občni zbor pride tudi zastopnik centrale.

Papirničarji

Vevče. Volitve delavskih obratnih zaupnikov, ki so se vršile v soboto 13. januarja, so potekle v najlepšem redu. Od 491 volivnih upravičencev je glasovalo 383 volivcev. Za listo Strokovne skupine papirniškega delavstva, katere nosilec je bil tov. Rešek Edvard, je bilo oddanih 278 glasov. Za marksistično listo pa 105 glasov. Na naši listi je izvoljenih pet zaupnikov in vsi s količnikom. Na marksistični listi sta bila izvoljena dva zaupnika, in sicer eden s količnikom, drugi z ostankom. Marksisti so pri zadnjih volitvah dobili dva zaupnika, in sicer oba s količnikom. Pri sedanjih volitvah so nazadovali v toliko, da so dobili, kot že zgoraj rečeno, drugega zaupnika le z ostankom. — Naša želja je bila, da bi se bil pri sed. volitvah dosegel sporazum in to na podlagi dosedanjega stanja. Marksisti so pa zahtevali namesto dveh tri zaupnike in tako smo bili prisiljeni izvesti volitve. Vsa volivna borba pa se je vršila v strogi lojalnosti in na podlagi objektivnega dela zaupnikov v letu 1933. V preteklem letu je bil obratni zaupniški svet v vseh svojih nalogah in delu v zaščito delavskih interesov v podjetju v polnem soglasju in se med obratnimi zaupniki vseskozi ni kazala nikaka razlika. Zato upamo, da bodo tudi novo izvoljeni zaupniki šli po sedanji poti, podpirajoč drug drugega v vršenju težkih nalog, katere jim nalagajo današnje težke razmere. Pa tudi delavstvo, ki je dalo zaupanje izvoljenim zaupnikom, se mora zavedati, da bodo ti zaupniki samo tedaj uspešno vršili svoje dolžnosti, ako bodo imeli oporo v organiziranem delavstvu.

Vevče. Prvi diskusijski večer v četrtek 11. januarja je za začetek zelo povoljno izpadel. Tov. Brilej nam je podal odnos krščanskega socializma do nasprotnih svetovnih naziranj. Razvila se je živahna debata, ki je izzvenela v pozitivnem smislu. Nato sta gg. kaplana Sladič in Stopar predavala o zemljepisju. Navzočih je bilo 25 poslušalcev, ki so vsi z zanimanjem sledili večeru in tudi pridno posegali v debato. Taki večeri, ki so za nas delavstvo zelo važnega pomena, se bodo odslej dalje vršili vsak četrtek.

Goričane. Kakor smo že v zadnji številki »Delavske Pravice« poročali, so bili v papirnici Goričane na delu gotovi ljudje, da bi pri volitvah obratnih zaupnikov postavili listo neorganiziranih. V kolikor nam je znano, so pri tej akciji sodelovali precej zunanji vplivi. Ker se jim na agitacijskih pohodih v tovarni ni posrečilo pridobiti minimalno število glasov, so svojo taktiko naenkrat spremenili v geslo, da mora biti vsak delavec organiziran in sicer v nacionalni organizaciji, katera je po njihovem mnenju edino merodajna za reševanje socialnega in gmotnega vprašanja delavstva. Baje so to pogruntali neki modrijani, ki vodijo tako orga-

JUGOSLOVANSKA STROKOVNA ZVEZA

vas uljudno vabi na

II. DELAVSKI KULTURNI VEČER

ki se bo vršil **v soboto, dne 20. januarja 1934 ob 20 v dvorani Delavske zbornice na Miklošičevi cesti 22.**

SPORED

Loboda: **Gozd šumi.** Tamburaši.
Umirajoči delavec. Deklamacija.
Farkaš: **Terezin valček.** Tamburaški zbor.
Inteligenca in brezposelnost. Predavanje. Jože Gostinčar.
Hofböck: **Čil in zdrav.** Citraši.
Ponižani in razžaljeni. Odlomek v enem dejanju.
Gregorc: **Moj fantič je krepak mornar.** Tamburaši.

Vstopnina 2 dinarja — vajenci in dijaki 1 dinar.

Pridite, da se v krogu naše delavske mladine oddahnete od dnevnih skrbi in težav. Pridite z družinami, prijatelji in znanci!

nizacijo v sosednji tovarni Tanin. Kako pojmujejo ti modrijani strokovno organizacijo, se pa najlepše vidi v tem, ker v sosednem obratu delavstvo še vedno dela nadure brez 50% zakonite doklade, čeprav že nekaj let obstoja v tem podjetju nacionalna organizacija. Edino, kar moremo od njihovega udejstvovanja beležiti, je to, da vsako leto prirede eno ali dve veselici, da pri tem delavstvo pozabi na svoje gorje. Kdo ima od tega dobiček, se pa samo po sebi razume. Delavstvo gotovo ne. Borba za gmotne in socialne pravice delavstva je seveda tem modrijanom deveta briga. Z vso resnobo lahko trdimo, da ne poznajo niti najvažnejše delavske zaščitne zakonodaje. Zato pa papirniško delavstvo prav nič ne pogreša takih muzikantov in jih odločno odklanja. Kaj zmorejo in koliko jih je treba v delavskem pokretu, se je pokazalo v obratu Vevče, kjer so nacionalni po kratkem času spoznali, da med papirničarji nimajo kaj iskati. Papirničarji imajo svojo tradicionalno strokovno organizacijo, ki je papirniškemu delavstvu že mnogo priborila. Tu je borba in tu je resno pozitivno delo, na katerega se papirniško delavstvo še vedno bolj razume kot na harmoniko. Zato bo pri volitvah obratnih zaupnikov papirniško delavstvo izvolilo take zaupnike, ki bodo neomajno stali na braniku delavskih interesov tako v podjetju, kakor zunaj podjetja.

Prevalje. Občni zbor strokovne skupine v Prevaljah, ki se je vršil v nedeljo 7. januarja, je potekel po svojem sporedu kot pomembno udejstvovanje glede obrambe interesov delavstva. Pred občnim zborom so delavci iz tovarne za lepenko sporazumno določili svoje prihodnje predstavnike v tovarni. Z malo izjemo so poverili funkcije obratnih zaupnikov dosedanjim agilnim tovarišem. Po govoru tov. Kugovnika o pomenu potrebe skupnosti, prijateljstva in soglasja med delavci za uspešno eksistenčno borbo, so po poročilu poslovnega odbora skupine člani izvolili nadaljnje vodstvo skupine s sledečimi odborniki: predsednik Kugovnik Jurij, podpredsednik Pogorevčnik Karel, tajnik Grilc Vinko, blagajnik Mikeln Martin, odbornika Povše Jožef in Apohal Pepca. Želeti je, da bi tukajšnji strokovni pokret prišel v doglednem času v dejanski razmah, kajti v času zadnjih dveh let se je ta pri mizernih gmotnih razmerah in brezposelnosti delavcev komaj prebijal s svojim obstojem. Želeti je izboljšanja v pogledu nedostatka podjetij glede zadržavanja in nerednega izplačevanja delavskih mezd, proti čemur so se borili organizacija in obratni zaupniki v minulem letu. Le organizirano delavstvo bo polagoma preprečilo razna bremena, ki ga tarejo, s stvarno borbo.

Železna peta

Ko je Jack London v letu 1907 izdal svojo slovito povest »Železna peta«, kjer opisuje poslednji boj propadajoče kapitalistične družbe s proletarijatom, ga je zasmehoval ves učeni in neučeni svet. Celo socijalisti so ga grajali, češ, da gleda prečrno in da zanaša malodušje v vrste proletarijata. On sam je na te napade odgovarjal da ni nikak prerok, ki bi prorokoval, da se bo vse to, kar opisuje, morda res dogodilo, ampak, da je hotel Ameriko ter ves svet le posvariti, naj budno pazi, da do tega nikdar ne bo prišlo. Takrat ni nihče verjel, da je kaj tacega sploh mogoče. Danes šele vidimo, da se pisatelj vendarle ni zmotil. Motreč ves razvoj človeške družbe, je moral nujno priti do zaključka, da bo prišla nekoč odločilna kriza vsega kapitalističnega sistema, doba, ko bodo obubožane delavske množice pričele zahtevati sadove svojega dela. Vedel pa je tudi, da tega, kar ima kdo v rokah, nikdar ne da od sebe prostovoljno, ampak vedno le po dolgotrajni in obupni obrambi do zadnjega. Gledajoč na vse to, je spoznal, da pride čas, ko bo meščanska, kapitalistična družba prisiljena napeti skrajne sile, da se obdrži na oblasti. Danes se pred nami vse to res izpoljnjuje. Fašistične diktature lezejo na dan kot gobe po dežju.

Vse na svetu se razvija. Razvija se tudi človeška družba, ki je v svojem tisočletja trajajočem razvoju prehodila dolgo pot od **skupnega gospodarstva,** ko so ljudje izdelke, potrebne za vsakdanje življenje izdelovali skupaj in tudi sadove dela uživali vsi, pa preko **feudalizma,** ko je delal vsak posameznik za se, a bil obenem odvisen od graščaka, viteza in grofa, in preko **kapitalizma,** kjer producirajo vsi, a si lasti dobiček le eden, do **socijalizma,** kjer se producira tudi družbeno, a uživajo sadove dela vsi delavci. To so štiri osnovne gospodarske stopnje, ki jih opažamo v razvoju človeške družbe. Vsaki teh stopenj pa odgovarja tudi določena politična forma. Politično oblast je imel namreč v družbi vedno tisti razred, ki si je lastil produkte dela, t. j. razred, ki je živel v gmotnem blagostanju. V srednjem veku so vladali plemiči in vitezi, ki so v pretežni meri izkoriščali kmete, v novem veku (in v večini držav še danes vlada razred meščanstva, ki si lasti produkte dela proletarskega razreda, v socijalističnih deželah pa vlada ves delovni razred, ker si tudi vse produkte svojega dela lasti sam. V vsem zgodovinskem razvoju opažamo, da je z menjavo načina proizvodnje prišel na površje tudi nov razred, t. j. tisti razred, ki je spremembo gospodarskih osnov povzročil (pojava meščanstva koncem srednjega veka), ali pa se ž njo le okoristil (prehod iz prvotne komunistične družbe v srednjeveško feudalno). Prejšnji razred pa se s svojega mesta nikdar ni hotel umakniti prostovoljno (radi sebičnosti in pokvarjenosti); hotel je vladati še nadalje kljub temu, da so mu bila spodmaknjena z izpremembo gospodarskega stanja tla, na katerih je stal. Vedno ga je moral njegov mlajši tekmec s silo zvaliti s prestola. Tako se je n. pr. tudi prihod meščanstva do popolne politične oblasti izvršil z veliko revolucijo ob koncu 18. stoletja. Isto se godi tudi danes, le da je borba še hujša, to pa iz sledečih vzrokov. Meščanstvo je imelo v borbi z ostanki feudalnih gospodov veliko lažji posel radi tega, ker so se na prehodu iz srednjega v novi vek temeljito izpremenile vse gospodarske osnove človeške družbe. V srednjem veku je produciral vsak sam in le za svoje vsakdanje potrebe, v novem veku pa je radi napredka tehnike (t. j. produkcijskih sredstev) in spričo pojave novega razreda mezdnih delavcev, ki so zatirani od graščakov, hodili v mesta prodajat svojo delov. moč (pričeli gotovo vrsto izdelkov izdelovati večja skupina ljudi (delavcev) in to ne le radi kritja svojih lastnih potreb, ampak edinole za trg. Produkt dela si namreč niso lastili vsi delavci, ampak le to-

varnar, ki je delavcem utrgaval del vrednosti, ki jo je delavec proizvedel. S prodajo izdelkov tovarnar torej ni nič več kril izključno svojih vsakdanjih potreb, ampak prodaja mu je nesla, z njo je ustvarjal kapital. Pričelo se je producirati za trg. Način izkoriščanja — in to je najvažnejše — je postal bistveno različen od izkoriščanja v srednjem veku in zato je moral razred, ki je izkoriščal še vedno na stari, okoreli »srednjeveški« način, nujno propasti, ker način njegovega izkoriščanja ni bil nič več podoben v primeri s kapitalističnim načinom izkoriščanja. Razred plemičev, vitezov in graščakov je torej vedno bolj hiral in umiral in meščanstvu je bilo treba le malo sile, da mu je v francoski revoluciji zadalo poslednji, smrtni udarec. — Danes pa je položaj nekoliko drugačen in borba težja raditega, ker se vrši izpremeba v načinu produkcije, ampak le izpremenba v načinu razdelitve dobička, ki izhaja iz družbenega dela. Do sedaj si je glavni del pridržal kapitalist. (Dalje prihodnjič.)

Izkaz statističnih podatkov OUZD

Iz števila pri OUZD zavarovanih delavcev je razvidno stanje in razvoj delavskega trga Dravske banovine, ker so pri OUZD zastopane v glavnem vse industrijske panoge, razen rudarstva.

Letna razlika (napram predhodnemu letu) števila članov v letu 1923 73.899 + 5.537, 1924 74.333 + 434, 1925 72.808 — 1.525, 1926 75.325 + 2.517, 1927 82.546 + 7.211, 1928 88.927 + 6.381, 1929 94.929 + 6.002, 1930 97.688 + 2.759, 1931 91.848 — 5.840, 1932 77.653 — 14.195, 1933 75.564 — 2.089.

Ti podatki nam jasno kažejo dve gospodarski krizi; prva v letih 1924 in 1923, to je naša deflacijska kriza in druga od leta 1931 dalje, to je zadnja svetovna gospodarska kriza, katera pa že pojema, saj je članstvo OUZD v zadnjih mesecih že večje nego v istem roku lanskega leta.

Iz povprečne dnevne zavarovane mezde je razviden približen razvoj delavskih zaslužkov. Povprečna dnevna zavarovana mezda odgovarja približno faktičnemu zaslužku povprečnega delavca, vendar je pa nekoliko nižja od dejanskega zaslužka. Razen tega se je lestvica mezdnih razredov večkrat menjavala. Kljub temu pa dobimo v glavnem pravilno sliko.

Letna razlika (napram predhodnemu letu) povprečne zavarovane mezde v letu 1923 20.55 + 2.63, 1924 21.75 + 1.19, 1925 22.01 + 0.27, 1926 22.43 + 0.42, 1927 23.26 + 0.83, 1928 24.32 + 1.06, 1929 25.47 + 1.15, 1930 26.45 + 0.98, 1931 26.21 — 0.24, 1932 24.38 — 1.83, 1933 23.23 — 1.15.

Deflacijska kriza se pri zavarovani mezdi manj pozna kot pri številu članov (vidi razliko l. 1925!). Pač pa je zadnja svetovno-gospodarska kriza delavske plače precej zmanjšala. Važno je dejstvo, da se zaposlenost delavstva hitreje zboljšuje kot pa delavske plače.

Celokupna letna zavarovana mezda članov OUZD predstavlja delavno rento, to je letni dohodek, katerega imajo zavarovanci OUZD od svojega dela. Celokupna zavarovana mezda je obenem podlaga za odmero dohodkov in izdatkov OUZD. Tako n. pr. znašajo prispevki za bolezensko zavarovanje 7 odstotkov od celokupne zavarovane mezde.

Letna razlika (napram predhodnemu letu) celokupne letne zavarovane mezde v milijonih dinarjev v letu 1923 455 + 87, 1924 485 + 30, 1925 481 — 4, 1926 507 + 26, 1927 576 + 69, 1928 649 + 73, 1929 726 + 77, 1930 765 + 39, 1931 722 — 43, 1932 568 — 154, 1933 527 — 41.

Tudi iz podatkov celokupne zavarovane mezde sta razvidni dve gospodarski krizi. Zadnja gospodarska kriza je vendar neprimerno hujša od prve.

Končno naj omenimo še en važen in značilen pojav, to je naraščanje ženskih delavcev na račun moških. Kljub raznim teorijam pripada ženi že po naravi mesto gospodinje in matere, je odstotek ženskih zaposlencev vedno večji.

Odstotek ženskih članov OUZD v letu (v odstotkih) 1923 27.32, 1924 29.16, 1925 30.47, 1926 32.14, 1927 32.30, 1928 32.42, 1929 32.51, 1930 32.59, 1931 33.49, 1932 36.50, 1933 33.05.

Ta pojav ima več vzrokov: napredovanje tekstilne industrije in nazadovanje gradbene industrije zlasti v zadnjih letih, cenejše delo ženske, uvajanje strojev, katerim lahko tudi ženske strežejo itd.

Končno naj omenimo samo, da so glavne težave zadnje gospodarske krize že za nami. Nazadovanje delavskih plač slabi in zaposlenost že narašča. Leta 1934 bo mnogo lepše nego je bilo leto 1933 ali pa celo leto 1932.

Najcenejši nakup v konfekcijski, manufakturni in modni trgovini

JOSIP OLUP

Ljubljana, Stari trg št. 2, Pod Trančo

Velika zaloga perila iz lastne tovarne Kolodvorska ulica štev. 8

Delavska mladina poroča

Zagorje. Igra »Trije kralji« se je odigrala pri napolnjeni dvorani ob splošnem odobravanju občinstva. Pri tej vprizoritvi moramo pohvaliti zlasti naše mlade in talentirane igralce, ki so častno in z vso resnostjo rešili svoje vloge. Kličemo jim: Le tako naprej, naj vidi svet, da tudi v kraju, kjer kriza najbolj razsaja, skrbimo za splošno izobrazbo in napredek kulture.

To in ono

Zagorje. Nezgoda. Na tukajšnjem lesnem oddelku, na novi rudniški žagi, je v soboto 13. januarja opravljal svojo službo tov. Jerman Tomaž. Ob tej priliki se mu je pripetila hujša nesreča. Na desni roki mu je stlačilo prste, enega pa celo odrezalo. Sreča v nesreči je, da mu ni odtrgalo cele desne roke. Zdravljenje je pa sedaj, zlasti v zimi, počasno in bo moral ostati dalje časa doma.

Zagorje. Nekulturno delo. V noči na petek, 12. januarja, so neki nestrpneži odstranili oglasno desko na poslovalnici Lj. gos. zad., kjer se čita »Slovenec« in tudi naša »Delavska Pravica«. Desko so zlomili in vrgli v bližnji potok Medijo, kjer so jo naslednji dan našli. Svojo moč in nekulturno delo so pokazali tudi s tem, da jim je bil napoti tudi lepak za igro »Trije kralji«, ki se je vprizorila v Zadružnem domu. Vprašamo, odkod tako početje? Mar se tudi to ne privošči brezposelnemu in delno zaposlenemu delavcu, ki nima denarja za čtivo, da bi smel brezplačno čitati novice, katere prinašata omenjena časopisa? Vsa zagorska javnost obsoja in se zgraža nad takim »kulturnim« početjem. Zadevo samo pa smo javili orožnikom. Da se v bodoče kaj takega ne ponovi, je preskrbljeno.

Naroči „Delavsko Pravico"!

Čitaj in nabiraj nove naročnike za „DELAVSKO PRAVICO"!

Upton Sinclair: **DOLARJI**

roman

»Mislim,« je rekel Jed, »da bi bilo umestno, da bi stopila v kak prostor, kjer bi ne bilo možnosti, da bi kdo prisluškoval.«

Za hip se je zrcalil v njenem obrazu strah. Potem se je obraz strdil v krinko. Rekla je: »Pridite«, ga odvedla v sprejemnico in zaprla vrata za sabo.

III.

Zdajle Jed, pa ne izgubi živcev in za vas mrs. Jane, velja isto! Zakaj tu se pričenja dvoboj med močmi volje, na katerih visi usoda mnogo človeških življenj. Jed vidi pred sabo damo, ki je nekam podobna jezni levinji in se s hrbtom naslanja na vrata, kakor da bi hotela vsako nevarno besedo, ki jo morda on misli povedati, ujeti in skrbno zapreti. Nekoč je bila lepotica kakor njena hčerka, zdaj pa je zbledelo zlato njenih las in sinjina njenih oči in njena polt nič več ne prenese dnevne luči. Nagiblje se k debelušnosti, meso na licih in na bradi se je začelo vrečiti, toda še vedno je gospa, ki je navajena, da jo ubogajo in z njenega glasu zveni ogorčenje nad nesramnostjo tega mladega moža. »Kaj naj to znači, mr. Rusher?«

»Mrs. Macy, pravkar sem dobil pismo od vaše hčerke, v katerem mi sporoča, da je v težkočah in me prosi, naj jo obiščem.«

»Oh, moja hči se torej obrača na vas?« Nenadno so se ji bledosinje oči na široko razprle, gospa je stisnila pesti in zavpila: »Vi ste torej tisti!«

Sposobni generalni štab je s tem korakom že davno računal in ga vstavil v izdelane načrte. »Mrs. Macy, ne vem, če bi z razglabljanjem tega vprašanja utegnila kam priti.«

»Tako! Torej ne tajite, da ste zapeljivec mojega nedolžnega deteta? Nesrečnik! Kača!« Bilo je kakor v kakem staroveškem melodramu. Zastavna gospa je izgubila vsak drobec samoobvladovanja, ki je tvorilo takorekoč njeno obratno glavnico. Stisnjene pesti so se ji tresle, planila je proti Jedu Rusherju, kakor da bi ga hotela pograbiti za goltanec.

»Obvladajte se, milostna,« je dejal Jed z naravnost sijajnim dostojanstvom — to reč je bil najmanj ducatkratov poskusil. »Niste upravičeni za taka mnenja! Ponavljam, da z obravnavanjem tega vprašanja, ne bova prišla z mesta. Prišel sem, da bi govoril z Lulu Belle.«

»Tako! Morda si celo domišljate, da vam bom dovolila, da bi govorili z njo.«

»Vem, da boste dovolili, da boste le zvedeli moje razloge.«

»Kaj naj to znači?«

»Prvič hočem ugotoviti eno — vem, o kakšnih korakih razmišljate v tem težavnem stanju.«

»Oh, zares? Ali bi smela vprašati, odkod to veste?«

»Vprašati smete, toda odgovoril vam ne bom. Povem vam samo dejstvo, da vem in da nimam namena, da bi kaj takega pustil.«

»In kako si domišljate, da bi mi mogli v lastni hiši dajati povelja?«

»Imam tisto pravico kakor vsak državljan, mrs. Macy — pravico, preprečiti zločin. Kar nameravate vi, je zločin proti božji kakor proti človeški postavi. Povem vam, da niti malo ne mislim na to, da bi dovolil tak zločin nad tem nedolžnim otrokom!«

Urejuje in za uredništvo odgovarja: Peter Lombardo. Za Jugoslovansko tiskarno: K. Čeč. Izdaja za konzorcij »Delavske Pravice«: Srečko Žumer.